

MATERIAŁ SZKOLENIOWY
do wykorzystania przez wykładowców
na potrzeby prowadzenia szkoleń dla rolników
z tematu

Normy i wymogi warunkowości

Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027
Interwencja 14.1 Doskonalenie zawodowe rolników
– moduł 1 Szkolenia podstawowe dla rolników

Opracowanie przygotowane przez Centrum Doskonalenia Rolniczego w Brwinowie

Normy i wymogi warunkowości

Plan prezentacji

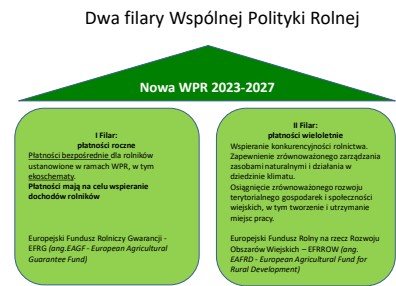
- 1. Wprowadzenie
- 2. Normy i wymogi warunkowości w latach 2023-2027 - wprowadzenie
- 3. Normy dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska - GAEC
- 4. Wymogi podstawowe w zakresie zarządzania - SMR

Reforma Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) po 2023 r.

Zgodnie z przepisami unijnymi przyznanie w pełnej wysokości płatności bezpośrednich oraz wybranych płatności w ramach II filaru WPR dla gospodarstw rolnych, jest uzależnione od spełnienia norm i wymogów tzw. warunkowości.

Warunkowość została szczegółowo opisana w Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

Ponadto warunkowość stanowi bazę do określenia wymagań dla dodatkowo płatnych, dobrowolnych działań takich jak: ekoschematy, interwencje rolno-środowiskowo-klimatyczne, i inne.

Cele szczegółowe Wspólnej Polityki Rolnej:

- ✓ wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i ich odporności,
- ✓ zwiększenie zorientowania na rynek i konkurencyjności gospodarstw,
- ✓ poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości,
- ✓ przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej,
- ✓ wspieranie zrównoważonego rozwoju zasobów naturalnych, takich jak: woda, gleba, powietrze,
- ✓ przyczynianie się do powstrzymania utraty różnorodności biologicznej,
- ✓ przyciąganie i utrzymywanie młodych rolników,
- ✓ promowanie zatrudnienia,
- ✓ zdrowa żywność, dobrostan zwierząt,
- ✓ wiedza, innowacje, cyfryzacja.

Architektura środowiskowa i klimatyczna

W obecnym okresie programowania (2023-2027) obowiązuje system nowej „zielonej architektury” składający się z wzajemnie uzupełniających się wymogów obowiązkowych oraz dodatkowych zachęt do stosowania praktyk rolniczych korzystnych dla środowiska i klimatu.

Podstawowym i obowiązkowym elementem zielonej architektury jest **warunkowość** (stanowi ona połączenie i wzmocnienie wymogów zasady wzajemnej zgodności oraz zazielenienia, które obowiązywały do 2022r). **Warunkowość** obejmuje: (i) **normy dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska** (ang. GAEC 1-9) oraz (ii) **wymogi podstawowe w zakresie zarządzania** (ang. SMR 1-11), które zostały określone w zał. III do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115. *Legislacja krajowa dostępna jest na stronach MRiRW oraz ARiMR.*

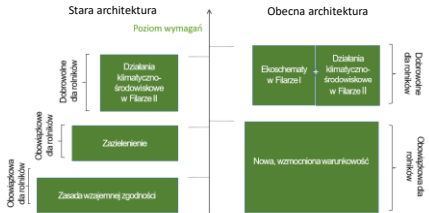
Dodatkowo „zielona architektura” obejmuje:

- **ekoschematy** – zobowiązania roczne; **dobrowolne dla rolników** systemy płatności za realizację praktyk korzystnych dla środowiska i klimatu oraz dobrostanu zwierząt, które **wykraczają ponad wymogi określone w warunkowości**. **Zostały** tak zaprojektowane, aby w jak największym stopniu realizować korzyści środowiskowe, a zarazem zachęcić rolników do aktywnego zaangażowania się w realizację działań na rzecz ochrony środowiska i klimatu.
- **wieloletnie zobowiązania pro-środowiskowe** realizowane w ramach II filara WPR. (Interwencje rolno-środowiskowo-klimatyczne, Rolnictwo ekologiczne).

7

Zielona architektura Wspólnej Polityki Rolnej

Normy i wymogi warunkowości w latach 2023-2027

Gdzie szukać informacji o warunkowości?

Informacje o normach i wymogach warunkowości dostępne są na stronach internetowych:

- Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (www.gov.pl/web/rolnictwo),
- Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (www.gov.pl/web/arimr),
- Centrum Doradztwa Rolniczego (www.cdr.gov.pl/),

a także bezpośrednio w biurach powiatowych i oddziałach regionalnych ARiMR oraz ośrodkach doradztwa rolniczego.

Na stronie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi dostępna jest broszura informacyjna pn. „Warunkowość – normy (GAEC) i wymogi (SMR) w ramach Wspólnej Polityki Rolnej w perspektywie 2023-2027” - <https://www.gov.pl/attachment/cb98bbd3-8ba8-4dd4-b1ce-1c39004102c6>

Normy GAEC

Celem norm Dobrej Kultury Rolnej jest właściwe zarządzanie glebą, przeciwdziałanie erozji gleby, ograniczanie degradacji substancji organicznej, przeciwdziałanie zmianom struktury gleby, zarządzanie zasobami wodnymi w rolnictwie i ochroną wody oraz ukierunkowanie ich na wzmocnienie standardów w zakresie ochrony środowiska oraz zmiany klimatu.

Warunkowość

Normy GAEC [wcześniej Dobrej Kultury Rolnej]

GAEC 1.	Utrzymywanie trwałych użytków zielonych (TUZ) w oparciu o udział powierzchni TUZ w powierzchni użytków rolnych (UR) na poziomie krajowym	Główna kwestia: Zmiana klimatu i przystosowanie się do niej
GAEC 2.	Ochrona terenów podmokłych i torfowisk	
GAEC 3.	Zakaz wypalania użytków rolnych	
GAEC 4.	Ustanowienie stref buforowych wzdłuż cieków wodnych	Główna kwestia: Woda
GAEC 5.	Zarządzanie orką przyczyniające się do zmniejszenia ryzyka degradacji i erozji gleby, w tym uwzględnianie nachylenia terenu	
GAEC 6.	Minimalna pokrywa glebowa w najeźdźczych obszarach	Główna kwestia: Gleba (ochrona i jakość)
GAEC 7.	Zimowanie i dywersyfikacja upraw na gruntach ornych - dotyczy gospodarstw powyżej 10 ha gruntów ornych	
GAEC 8.	Minimalny udział powierzchni gruntów ornych przeznaczonych na obszary lub obskasy nieprodukcujące, zachowanie elementów krajobrazu oraz zakaz przycinania drzew i żywopłotów w obszarze łęgowym łąk	Główna kwestia: Różnorodność biologiczna i krajobraz (ochrona i jakość)
GAEC 9.	Zakaz przekształcania lub sporywania trwałych użytków zielonych wyznaczonych jako wrażliwe pod względem środowiskowym (zamiast na obszarach Natura 2000)	

Wymogi SMR

SMR 2.	Ramowa Dyrektywa Wodna – wymogi dotyczące kontroli powodzi	
SMR 2.	Dyrektywa Azotanowa – Ochrona wód przed zanieczyszczeniem opasowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego	Woda
SMR 3.	Ochrona dziłkiog ptaków	Różnorodność biologiczna i krajobraz (ochrona i jakość)
SMR 4.	Ochrona siedlak przyrobicznych oraz dziłki fauny i flory	
SMR 5.	Bezpieczeństwo żywności i paaz	Regulacjedawo żywności
SMR 6.	Zdrowie zwierząt	
SMR 7.	Zdrowotność roślin	Środki ochrony roślin
SMR 8.	Zrównoważone stosowanie pestycydów	
SMR 9.	Dobrostan cieląt	
SMR 10.	Dobrostan owi	Dobrostan zwierząt
SMR 11.	Dobrostan zwierząt hodowlanych	

Główna Tematyka

Czym skutkuje nieprzestrzeganie warunkowości?

W przypadku nieprzestrzegania norm i wymogów warunkowości konsekwencją jest odpowiednie zmniejszenie przyznawanych rolnikowi:

- płatności bezpośrednich (obejmujących również ekoschematy obszarowe i płatności dobrostanowe),
- płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych,
- płatności ekologicznych,
- premii z tytułu zalesień, zadrzewień lub systemów rolno-leśnych, oraz
- płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW).

Zmniejszenie płatności co do zasady wynosi 3%, niemniej jednak poziom zmniejszenia zależy od rodzaju i skali naruszenia norm i wymogów.

13

Typy naruszeń i rodzaje niezgodności w ramach warunkowości

Każde naruszenie stanowi niezgodność i jest oceniane pod kątem wagi stwierdzonej niezgodności w skali ocen punktowych (1, 3, 5) według trzech kryteriów:

- zasięgu,
- dotkliwości,
- trwałości.

Wymiar kar za nieprzestrzeganie norm i wymogów uzależniony jest od wielu czynników. Niemniej jednak niezgodności mogą wynikać z:

- zaniedbania rolnika – traktowane jako nieumyślne działanie rolnika,
- winy rolnika – rozumiane jako działanie umyślne/celowe.

W przypadku, gdy stwierdzona niezgodność wynika z zaniedbania ze strony rolnika (niezgodność nieumyślna) - obniżka ta będzie co do zasady stanowić 3% całkowitej kwoty płatności. W zależności od wagi stwierdzonych nieumyślnych niezgodności zmniejszenie płatności może zostać obniżone do 1% lub zwiększone do 5% całkowitej kwoty płatności, a w przypadku niezgodności stanowiącej bezpośrednie ryzyko dla zdrowia publicznego lub zdrowia zwierząt (poważna niezgodność) – nawet do 10% kwoty płatności.

Typy naruszeń i rodzaje niezgodności w ramach warunkowości

Za poważną niezgodność uznaje się wypalanie użytków rolnych.

Jezeli naruszenie odnoszące się do tego samego wymogu lub normy zostanie wykryte u rolnika jako **powtarzalna niezgodność**, to znaczy powtórzy się w ciągu trzech kolejnych lat kalendarzowych, to wówczas zmniejszenie płatności co do zasady wynosi 10% całkowitej kwoty płatności. Natomiast w przypadku, gdy **powtarzalność** naruszenia tej samej normy lub wymogu pojawi się po raz kolejny bez podania przez rolnika uzasadnionego powodu, to wówczas traktowane jest to jako **niezgodność umyślna**. Niezgodność umyślną stanowi również celowe naruszenie norm i wymogów warunkowości.

Wówczas zmniejszenie płatności wynosi co najmniej 15%, ale ARIMR jako Agencja Płatnicza, na podstawie oceny niezgodności może podjąć decyzję o zwiększeniu tego odsetka nawet do 100% całkowitej kwoty płatności.

W przypadku, gdy kwota zmniejszenia płatności jest równa lub mniejsza od równowartości 100 EUR, kary nie są naliczane. Rolnik jest powiadamiany o stwierdzeniu niezgodności i obowiązku podjęcia działania naprawczego. Stwierdzenie w czasie kontroli niezrealizowania zaleconego działania naprawczego spowoduje odpowiednie zmniejszenie płatności.

Niezgodność drobna, to taka dla której: zasięg, dotkliwość i trwałość oceniono w punktacji na 1 punkt w każdym z trzech kryteriów (1-1-1), czyli suma punktów w ramach oceny wagi według kryterium zasięgu, dotkliwości i trwałości, wynosi 3.

W przypadku stwierdzenia drobnej niezgodności nie stosuje się kary administracyjnej, natomiast rolnik jest informowany o niezastosowaniu kary administracyjnej oraz o możliwych działaniach naprawczych mających na celu usunięcie stwierdzonych drobnych niezgodności.

Szczegółowe informacje dotyczące sposobu oceny naruszeń oraz naliczanych kar za nieprzestrzeganie norm i wymogów określone są w przepisach rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 5 lipca 2023 r. w sprawie liczby punktów, jaką przypisuje się stwierdzonej niezgodności, oraz procentowej wielkości kary administracyjnej w zależności od liczby punktów przypisanych stwierdzonym niezgodnościom (Dz.U.2023 poz. 1382 z późn. zm).

Normy dobrej kultury rolnej zgodnie z ochroną środowiska - GAEC

Norma GAEC 1:

Utrzymywanie trwałych użytków zielonych (TUZ) w oparciu o udział powierzchni TUZ w powierzchni użytków rolnych (UR) na poziomie krajowym
Wskaźnik TUZ w latach 2015-2022:

Rok	Wskaźnik referencyjny TUZ (dotyczący roku 2015)	Wskaźnik roczny TUZ	Zmiana rocznego wskaźnika TUZ w odniesieniu do wskaźnika referencyjnego
2015	18,34%	18,20%	-0,78%
2016	18,34%	18,11%	-1,06%
2017	18,34%	18,29%	-0,31%
2018	18,34%	18,45%	0,60%
2019	18,34%	18,30%	-0,22%
2020	18,34%	18,39%	-1,36%
2021	18,34%	17,89%	-2,46%
2022	18,34%	17,68%	-4,69%

Co może się stać

W przypadku stwierdzenia zmniejszenia udziału trwałych użytków zielonych w powierzchni użytków rolnych w skali całego kraju o więcej niż wielkość określonej w normie GAEC 1* w stosunku do wskaźnika referencyjnego:

- ✓ przekształcanie trwałych użytków zielonych jest niedopuszczalne,
- ✓ a rolnicy, **którzy są w posiadaniu gruntów**, które powstały w wyniku takiego przekształcenia trwałych użytków zielonych, są obowiązani do **przywrócenia określonego odsetka** tych przekształconych trwałych użytków zielonych **lub ustanowienia innego obszaru** odpowiadającego temu odsetkowi jako trwałych użytków zielonych najpóźniej do dnia 31 maja następnego roku, a jeżeli rolnik składa wniosek o płatności bezpośrednie przed tym dniem, to wcześniej – do dnia złożenia tego wniosku.

Warunki dotyczące obowiązku przywrócenia/ustanowienia trwałych użytków zielonych oraz odsetek będą określone w przepisach krajowych
Monitor Polski - rok 2023 poz. 897

OBWIESZCZENIE MINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI (...)wskaźnik trwałych użytków zielonych, o którym mowa w art. 48 ust. z dnia 18 sierpnia 2023 r. w sprawie wskaźnika trwałych 2 rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2022/126 z dnia 7 grudnia użytków zielonych w 2023 r. oraz wielkości, o jaką 2021 r. wynosi 17,77%, a wielkość, o jaką wskaźnik ten jest mniejszy od wskaźnik ten jest większy albo mniejszy od wskaźnika wskaźnika referencyjnego, wynosi 3,06% referencyjnego

* o której mowa w załączniku III do rozporządzenia 2021/2115, w stosunku do wskaźnika referencyjnego, o którym mowa w art. 48 ust. 1 rozporządzenia 2022/126

Norma GAEC 2:

Ochrona terenów podmokłych i torfowisk

Cel normy:

Ochrona gleb bogatych w węgiel na obszarze całego kraju.

Praktyki w gospodarstwie:

Od 2025 r. obowiązywać będzie zakaz przekształcania i zaorowywania terenów podmokłych i torfowisk. W związku z tym, w Polsce do 2025 roku zostaną wyznaczone obszary położone na glebach pochodzenia organicznego. Gleby te stanowią bowiem największy rezerwuár węgla na użytkach rolnych, a ich prawidłowe zarządzanie ma kluczowe znaczenie dla poziomu strat węgla.

Rolnicy, w których gospodarstwach zostaną wyznaczone obszary podlegające ochronie w ramach normy GAEC 2, zostaną o tym poinformowani i znajdą również stosowne informacje w aplikacji eWniosekPlus.

Norma GAEC 3:

Zakaz wypalania użytków rolnych

Praktyki w gospodarstwie:

Obowiązuje całkowity zakaz wypalania użytków rolnych. Dopuszcza się jedynie punktowe wypalanie roślin, części roślin lub resztek pożniwanych ze względów związanych ze zdrowiem roślin, jak również wynikające z zaleceń inspektora Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa.

Norma GAEC 4:

Ustanowienie stref buforowych wzdłuż cieków wodnych

Norma wprowadza zakaz stosowania wszystkich nawozów oraz środków ochrony roślin na użytkach rolnych położonych w odległości do 3 m od:

- brzegu jezior i innych niż jeziora zbiorników wodnych;
- brzegu cieków naturalnych;
- brzegu rowów, z wyłączeniem rowów o szerokości do 5 m liczonej na wysokości górnej krawędzi brzegu rowu;
- brzegu kanałów;
- ujęć wody, jeżeli nie ustanowiono strefy ochronnej na podstawie przepisów ustawy Prawo Wodne;
- obszarów morskiego pasa nadbrzeżnego.

Jest to dodatkowa norma w stosunku do wymogów określonych w Programie działań w zakresie dyrektywy azotanowej, w ramach których obowiązuje zakaz stosowania nawozów azotowych na gruntach rolnych w odległości wynoszącej 5, 10 lub 20 m w zależności od rodzaju cieku wodnego.

Norma GAEC 5:

Zarządzanie orką przyczyniające się do zmniejszenia ryzyka degradacji i erozji gleby, w tym uwzględnianie nachylenia terenu

Obowiązuje we wszystkich gospodarstwach, w których występują grunty orne położone na stokach o nachyleniu co najmniej 14%.

Gruntów tych:

- nie wykorzystuje się pod uprawę roślin wymagających utrzymywania redlin wzdłuż stoku;
- nie utrzymuje się jako ugor czarny w okresie jesienno-zimowym (t.j. od dnia 1 listopada do dnia 15 lutego).

Na gruntach ornych położonych na stokach o nachyleniu co najmniej 14%, wykorzystywanych pod uprawę roślin wieloletnich oraz w sadach z drzewami owocowymi położonych na takich stokach utrzymuje się okrywę roślinną lub ściółkę w międzyrzędziach.

Norma GAEC 6:

Minimalna pokrywa glebowa w najważniejszych okresach

Cel normy:

Celem jest uniknięcie pozostawienia gleby niepokrytej roślinnością w najbardziej niewaligicznych okresach, co ma zabezpieczyć glebę przed erozją wodną, wietrzną oraz zapobiegać utracie węgla w glebie. Ponadto wpływa ona także na ograniczenie spływu związków biogenych (N, P) do wód, przez co ogranicza ich zanieczyszczenie.

Praktyki w gospodarstwie:

Okrywą ochronną gleby utrzymuje się od dnia 1 listopada danego roku do dnia 15 lutego kolejnego roku:

- na powierzchni stanowiącej co najmniej 80% gruntów ornych wchodzących w skład gospodarstwa;
- w międzyrzędziach w sadach z drzewami owocowymi.

Jako spełnienie wymogów normy uznaje się m.in.:

- okrywę roślinną - uprawy ozime, trawy na gruntach ornych,
- międzyplony ozime,
- samosiewy zebranej uprawy,
- pozostawienie ścierniska,
- grunty pokryte resztkami pożniwymi,
- grunty pokryte mulczem.

Od jesieni
2023

Mulcz nie tylko chroni glebę przed erozją wodną i wietrzną, ale zabezpiecza również strukturę gruzelkową przed destrukcją. Spowalnia i zmniejsza spływ powierzchniowy wody oraz ułatwia jej wsiąkanie do gleby. Ogranicza również nagrzewanie się gleby i parowanie wody. Utrudnia kierowanie i wschody chwastów oraz aktywizuje życie mikroorganizmów glebowych i dżdżownic.

Mulczowanie rozumiane jest jako częściowe wymieszanie międzyplonu lub części roślin pozostałych po zbiorze plonu głównego (np. słomy), z powierzchniową warstwą gleby.

Zdjęcie własne: <https://www.dziupda2023.pl/>

Norma GAEC 7:

Zmianowanie i dywersyfikacja upraw na gruntach ornych – dotyczy gospodarstw powyżej 10 ha gruntów ornych

- Cel normy:
- Norma GAEC 7 ma przyczynić się do zachowania potencjału gleby.
- Z obowiązku realizacji zmianowania i dywersyfikacji upraw wyłączone są gospodarstwa, w których:
- więcej niż 75% powierzchni gruntów ornych (GO) jest wykorzystywanych do produkcji traw lub innych zielnych roślin pastewnych, lub ugorowanych, lub wykorzystywanych do uprawy roślin bobowatych, lub
 - więcej niż 75% powierzchni użytków rolnych (UR) stanowią trwałe użytki zielone lub jest wykorzystywanych do produkcji traw lub innych zielnych roślin pastewnych, lub
 - jest prowadzona produkcja ekologiczna (wyłączenie dotyczy gruntów, na których jest prowadzona taka produkcja; wyłączenie jest prawem rolnika, a nie obowiązkiem).

Od jesieni
2023

Norma GAEC 7:

Zmianowanie i dywersyfikacja upraw na gruntach ornych – dotyczy gospodarstw powyżej 10 ha gruntów ornych

- Norma składa się z dwóch elementów:
- 1. Dywersyfikacja upraw:**
- W przypadku, gdy grunty orne w gospodarstwie obejmują powierzchnię powyżej 10 ha, to na tych gruntach prowadzi się co najmniej trzy różne uprawy. Należy pamiętać, że uprawa o największej powierzchni nie może zajmować więcej niż 65% gruntów ornych. Natomiast dwie uprawy o największej powierzchni nie mogą łącznie zajmować więcej niż 90% gruntów ornych.
- 2. Zmianowanie upraw:**
- W przypadku, gdy grunty orne w gospodarstwie obejmują powierzchnię powyżej 10 ha, to na tych gruntach uprawy prowadzi się w taki sposób, aby na powierzchni:
- co najmniej 40% gruntów ornych była prowadzona inna uprawa w plonie głównym niż uprawa w plonie głównym prowadzona w roku poprzednim;
 - wszystkich gruntów ornych taka sama uprawa w plonie głównym nie była prowadzona dłużej niż 3 lata.

Norma GAEC 7:

Zmianowanie i dywersyfikacja upraw na gruntach ornych – dotyczy gospodarstw powyżej 10 ha gruntów ornych

Zmianowanie upraw uznaje się za spełnione, jeżeli na danej powierzchni:

- w uprawę w plonie głównym zostanie wprowadzona wsiewka. Wsiewka musi być utrzymywana co najmniej do wysiewu kolejnej uprawy w plonie głównym lub co najmniej przez 8 tygodni od dnia zbioru uprawy w plonie głównym, wskazanego przez rolnika w oświadczeniu. Rolnik składa oświadczenie za pomocą systemu teleinformatycznego ARIMR albo do kierownika Biura Powiatowego ARIMR w terminie 7 dni od dnia zbioru uprawy w plonie głównym lub
- po zbiorze uprawy w plonie głównym zostanie wprowadzony:
 - międzyplon ozimy utworzony przez wysiew co najmniej jednego gatunku roślin. Międzyplon ozimy musi tworzyć okrywę roślinną w okresie co najmniej od dnia 1 listopada danego roku do dnia 15 lutego kolejnego roku, przy czym po dniu 15 listopada dopuszcza się mulczowanie tych międzyplonów lub
 - międzyplon ścierniskowy utworzony przez wysiew co najmniej jednego gatunku roślin w okresie od dnia 1 lipca do dnia 20 sierpnia. Międzyplon ścierniskowy musi być utrzymywany co najmniej do dnia 15 października. W przypadku jednak, kiedy rolnik w terminie 7 dni od wysiewu, złoży oświadczenie ze wskazanym dniem wysiewu roślin, to międzyplon powinien być utrzymany przez co najmniej 8 tygodni od daty jego wysiewu. Rolnik składa oświadczenie za pomocą systemu teleinformatycznego ARIMR albo do kierownika biura powiatowego ARIMR.

Norma GAEC 7:

Zmianowanie i dywersyfikacja upraw na gruntach ornych – dotyczy gospodarstw powyżej 10 ha gruntów ornych

Do celów zmianowania i dywersyfikacji upraw, za uprawę uznaje się:

- rodzaj roślin;
- formę jarą i ozimą tego samego rodzaju roślin;
- gatunek roślin z rodzin:
 - kapustowatych (Brassicaceae);
 - psiankowatych (Solanaceae);
 - dyniowatych (Cucurbitaceae);
- grunt ugorowany;
- trawy lub inne zielne rośliny pastewne.

Norma GAEC 7:

Zmianowanie i dywersyfikacja upraw na gruntach ornych – dotyczy gospodarstw powyżej 10 ha gruntów ornych

Zmianowanie upraw nie obowiązuje w przypadku gruntów ugorowanych oraz upraw w plonie głównym korzystnie wpływających na poprawę i zachowanie potencjału gleby:

- roślin bobowatych;
- traw lub innych zielnych roślin pastewnych;
- mieszanek roślin bobowatych drobnonasiennych z trawami;
- upraw wieloletnich.

Realizacja normy będzie kontrolowana od 2024 r., oznacza to, że:

- od 2024 r. na powierzchni co najmniej 40% gruntów ornych w gospodarstwie, w porównaniu z rokiem poprzednim, prowadzona powinna być inna uprawa w plonie głównym;
- od 2026 r. taka sama uprawa w plonie głównym na tej samej powierzchni w ramach całego gospodarstwa nie może się powtórzyć po raz czwarty.

Norma GAEC 8:

Minimalny udział powierzchni gruntów ornych przeznaczonych na obszary lub obiekty nieprodukcyjne, zachowanie elementów krajobrazu oraz zakaz przycinania drzew i żywopłotów w okresie legowym ptaków

Norma składa się z trzech elementów:

1. Zachowanie elementów krajobrazu na użytkach rolnych będących w posiadaniu rolnika:

- ✓ Zakaz niszczenia drzew będących pomnikami przyrody
- ✓ Zakaz niszczenia rowów – dot. rowów do 2 m szerokości
- ✓ Zakaz niszczenia oczek wodnych – o powierzchni do 100 m² w obrębie działki rolnej

2. Zakaz przycinania żywopłotów i drzew podczas okresu legowego ptaków i okresu wychowu młodych

Od dnia 15 kwietnia do dnia 31 lipca, z wyłączeniem: wierzb; drzew owocowych; gatunków drzew, których uprawa stanowi zagajnik o krótkiej rotacji; znajdujących się na użytkach rolnych będących w posiadaniu rolnika.

Norma GAEC 8:

Minimalny udział powierzchni gruntów ornych przeznaczonych na obszary lub obiekty nieprodukcyjne, zachowanie elementów krajobrazu oraz zakaz przycinania drzew i żywopłotów w okresie legowym ptaków

3. Minimalny udział powierzchni gruntów ornych przeznaczonych na obszary lub obiekty nieprodukcyjne – dotyczy gospodarstw powyżej 10 ha gruntów ornych

W przypadku, gdy grunty orne w gospodarstwie obejmują powierzchnię powyżej 10 ha:

- co najmniej 4% powierzchni tych gruntów przeznaczają się na obszary lub obiekty nieprodukcyjne;
- w przypadku, gdy co najmniej 4% powierzchni gruntów ornych obejmują międzyplony ścierniskowe lub ozime lub wsiewki lub rośliny bobowate, uprawiane bez środków ochrony roślin – minimalny udział powierzchni gruntów ornych przeznaczonych na obszary lub obiekty nieprodukcyjne wynosi co najmniej 3% powierzchni gruntów ornych.

Przykład:

Dla gospodarstwa 100 ha:

- > 4% = 4 ha – przeznaczone na obszary i elementy nieprodukcyjne, w tym m.in. grunty ugorowane **lub**
- > 3 % = 3 ha - przeznaczone na obszary i elementy nieprodukcyjne, w tym grunty ugorowane.
- > pozostałe 4 % może być realizowane przez obsianie międzyplonami wg. przelicznika, tj. 4 ha / 0,3 = 13,3 ha. ⇔ lub 4 ha uprawami wiążącymi azot

Norma GAEC 8:

Minimalny udział powierzchni gruntów ornych przeznaczonych na obszary lub obiekty nieprodukcyjne, zachowanie elementów krajobrazu oraz zakaz przycinania drzew i żywopłotów w okresie legowym ptaków

Z obowiązku przeznaczenia minimalnego udziału powierzchni gruntów ornych na obszary lub obiekty nieprodukcyjne wyłączone są gospodarstwa, w których więcej niż 75% powierzchni:

- gruntów ornych (GO) jest wykorzystywanych do produkcji traw lub innych zielnych roślin pastewnych, lub ugorowanych, lub wykorzystywanych do uprawy roślin bobowatych lub
- użytków rolnych (UR) stanowią trwałe użytki zielone lub jest wykorzystywanych do produkcji traw lub innych zielnych roślin pastewnych.

Obszary i obiekty nieprodukcyjne

- Za obszary lub obiekty nieprodukcyjne uznaje się:
- a) elementy krajobrazu wymienione w pkt. 1 normy: „Zachowanie elementów krajobrazu”;
 - b) żywopłoty lub pasy gruntów zadrzewionych, które nie stanowią części lasu, przy czym do spełnienia normy bierze się pod uwagę nie więcej niż 10 m szerokości danego żywopłotu i danego pasa;
 - c) zadrzewienia liniowe, które nie stanowią części lasu, obejmujące drzewa o średnicy korony nie mniejszej niż 4 m, a odległość między koronami drzew nie przekracza 5 m;
 - d) pojedyncze drzewa o średnicy korony nie mniejszej niż 4 m;
 - e) zagajniki śródpolne, które nie stanowią części lasu, obejmujące drzewa, krzewy lub kamienie, o powierzchni nie większej niż 0,5 ha;
 - f) rowy, w tym otwarte ciekі wodne służące do nawadniania lub odwadniania, z wyłączeniem rowów wykonanych z betonu, przy czym do spełnienia normy bierze się pod uwagę nie więcej niż 10 m szerokości danego rowu;
 - g) oczka wodne inne niż zbiorniki z betonu lub tworzywa sztucznego, o maksymalnej powierzchni wynoszącej 1 ha, przy czym do spełnienia normy bierze się pod uwagę nie więcej niż 0,5 ha danego oczka; w przypadku, gdy oczko wodne jest otoczone roślinnością nadbrzeżną, do powierzchni oczka wodnego wlicza się obszar z tą roślinnością;

Obszary i obiekty nieprodukcyjne

- h) miedze śródpolne i strefy buforowe, w tym strefy buforowe w ramach normy GAEC 4:
 - na których nie jest prowadzona produkcja rolna, w tym nie są prowadzone wypas i koszenie, z wyłączeniem wypasu i koszenia w okresie od dnia 1 sierpnia do dnia 31 grudnia, oraz
 - o szerokości nie mniejszej niż 1 m, przy czym do spełnienia normy bierze się pod uwagę nie więcej niż 20 m szerokości danej miedzy lub danej strefy, oraz
 - które różnią się od użytków rolnych, do których przylegają – w przypadku stref buforowych położonych na trwałych użytkach zielonych, oraz
 - które obejmują roślinność nadbrzeżną – w przypadku, gdy leżą wzdłuż cieków wodnych i występuje na nich roślinność nadbrzeżna;
- i) pasy gruntów wzdłuż obrzeży lasu:
 - na których nie są stosowane środki ochrony roślin oraz nie jest prowadzona produkcja rolna, w tym nie są prowadzone wypas i koszenie, z wyłączeniem wypasu i koszenia w okresie od dnia 1 sierpnia do dnia 31 grudnia, oraz
 - o szerokości nie mniejszej niż 1 m, przy czym do spełnienia normy bierze się pod uwagę nie więcej niż 20 m szerokości danego pasa gruntów;

Obszary i obiekty nieprodukcyjne

- j) grunty ugorowane, na których nie są stosowane środki ochrony roślin oraz nie jest prowadzona produkcja rolna, w tym wypas i koszenie, w okresie od dnia 1 stycznia do dnia 31 lipca;
- k) grunty ugorowane z roślinami miododajnymi, na których nie są stosowane środki ochrony roślin oraz nie jest prowadzona produkcja rolna, w tym wypas i koszenie, z wyłączeniem prowadzenia pasiek, w okresie od dnia 1 stycznia do dnia 31 sierpnia i na których wysiano:
 - co najmniej jeden gatunek roślin miododajnych z gatunków określonych w wykazie nr 1 (kolejny slajd) lub
 - mieszanke składającą się co najmniej z dwóch gatunków roślin miododajnych z gatunków określonych w wykazie, przy czym mieszanka ta obejmuje co najmniej jeden gatunek roślin miododajnych z gatunków określonych w wykazie nr 1, a gatunki roślin miododajnych z gatunków określonych w wykazie nr 2 nie są dominujące w tej mieszance lub
 - gatunek lub mieszanke, o których mowa powyżej, w mieszance z trawami lub innymi zielnymi roślinami pastewnymi, a te trawy lub inne zielne rośliny pastewne nie są dominujące w tej mieszance.

Powierzchnia ugorów z roślinami miododajnymi realizująca normę GAEC 8 nie może być zgłoszona do ekoschematu - płatności do obszarów z roślinami miododajnymi.

WYKAZY ROŚLIN MIODODAJNYCH, DO UPRAWY KOTÓRYCH MOŻE ZOSTAĆ PRZYZNANA
PŁATNOŚĆ DO OBSZARÓW Z ROŚLINAMI MIODODAJNYMI

Rośliny z wykazu 2 nie mogą być dominujące w mieszan

Wykaz nr 1 (gatunki nieprodukcyjne)

- 1) koniczyna (Medicago spp.);
2) chaber (Centaurea spp.);
3) ciemniczek (Nigella spp.);
4) zapłon ogrodnictwa (Statice arvensis L.);
5) koniczyna polna (Medicago falcata L.);
6) koniczyna polna (Medicago falcata L.);
7) koniczyna (Medicago spp.);
8) koniczyna (Medicago spp.);
9) koniczyna (Medicago spp.);
10) koniczyna (Medicago spp.);
11) koniczyna (Medicago spp.);
12) koniczyna (Medicago spp.);
13) koniczyna (Medicago spp.);
14) koniczyna (Medicago spp.);
15) koniczyna (Medicago spp.);
16) koniczyna (Medicago spp.);
17) koniczyna (Medicago spp.);
18) koniczyna (Medicago spp.);
19) koniczyna (Medicago spp.);
20) koniczyna (Medicago spp.);

Wykaz nr 2 (gatunki produkcyjne)

- 1) koniczyna (Medicago spp.);
2) koniczyna (Medicago spp.);
3) koniczyna (Medicago spp.);
4) koniczyna (Medicago spp.);
5) koniczyna (Medicago spp.);
6) koniczyna (Medicago spp.);
7) koniczyna (Medicago spp.);
8) koniczyna (Medicago spp.);
9) koniczyna (Medicago spp.);
10) koniczyna (Medicago spp.);
11) koniczyna (Medicago spp.);
12) koniczyna (Medicago spp.);
13) koniczyna (Medicago spp.);
14) koniczyna (Medicago spp.);
15) koniczyna (Medicago spp.);
16) koniczyna (Medicago spp.);
17) koniczyna (Medicago spp.);
18) koniczyna (Medicago spp.);
19) koniczyna (Medicago spp.);
20) koniczyna (Medicago spp.);

Obszary i obiekty nieprodukcyjne

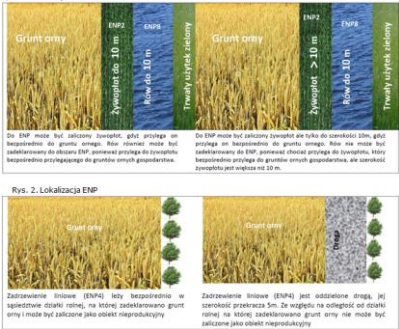
Obiekty lub obszary, o których mowa w pkt. 3 znajdują się w posiadaniu rolnika i są położone na gruntach ornych a w przypadku żywopłotów i pasów gruntów zadzewionych, zadrzewień liniowych, pojedynczych drzew, zagajników śródpolnych, rowów, oczek wodnych i stref buforowych również jeżeli:

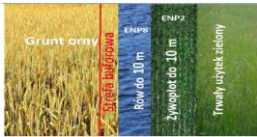
1) przylegają do gruntów ornych,

2) lub są położone w pasie o szerokości 5 m wokół gruntów ornych lub przylegają do tego pasa gruntów,

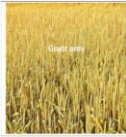
3) lub przylegają do tych obiektów lub obszarów, które spełniają warunki określone w pkt 1 i 2;

- przy czym w przypadku żywopłotów i pasów gruntów zadzewionych, zadrzewień liniowych, rowów, stref buforowych uznaje się je, jeżeli przylegają dłuższą krawędzią.

Jeżeli strefa buforowa jest położona na gruncie ornym, to rów można uznać za przylegający do gruntu ornego. W tym przypadku również żywopłot może zostać uznany za ENP, ponieważ bezpośrednio przylega do ENP (rowu) przylegającego do gruntu ornego (rys. 4).

Na rys. 5 żywopłot 1 przylega do gruntu ornego. Rów przylega do ENP przylegającego do gruntu ornego. Żywopłot 2 nie przylega do ENP bezpośrednio przylegającego do gruntu ornego oraz sam nie przylega do gruntu ornego, więc nie może zostać uznany za obszar ENP. Tylko żywopłot 1 oraz rów potencjalnie mogą zostać uznane za ENP.

Odcink wodne o powierzchni do 5,3 ha może być uznane za obszar ENP, ponieważ bezpośrednio przylega do gruntu ornego.

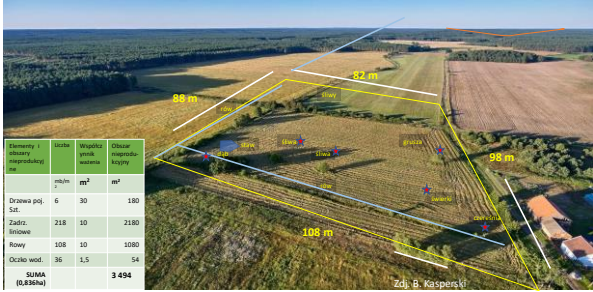
Elementy infrastruktury o nieograniczonym kształcie (np. oczko wodne, zapora przeciwnie, nagrobki) nie mogą być uznane za obszar ENP, jeśli fizycznie oddzielają grunt orny od przylegającego do niego gruntu ornego, a nie przylegają bezpośrednio do gruntu ornego.

Współczynniki przekształcenia (konwersji) i ważenia dla normy GAEC 8

Element [m ² lub m.b. lub drzewo] [1 m ²]	Współczynnik przekształcenia (konwersji) [m ² lub drzewo lub m ²]	Współczynnik	Powierzchnia po zastosowaniu obu współczynników
grunty ugorowane z roślinami miododajnymi [1 m ²]	nie dotyczy	1,5	1,5 m ²
grunty ugorowane inne niż grunty ugorowane z roślinami miododajnymi [1 m ²]	nie dotyczy	1	1 m ²
żywopłoty i pasy gruntów zadrzewiane [1 m.b.]	5	2	10 m ²
zadrzewienia liniowe [1 m.b.]	5	2	10 m ²
poprzeczne drzewa [1 drzewo]	20	1,5	30 m ²
rowy [2 m.b.]	5	2	10 m ²
zagłębienia liniowe [1 m ²]	nie dotyczy	1,5	1,5 m ²
oczka wodne [1 m ²]	nie dotyczy	1,5	1,5 m ²
międzydrzewa i strefy buforowe [1 m.b.]	6	1,5	9 m ²
pasy gruntów wokół obszarów lasu [2 m.b.]	6	1,5	9 m ²
międzyplony ścierniskowe lub międzyplony zielone, lub wcieleni w uprawę główną [1 m ²]	nie dotyczy	0,3	0,3 m ²
rośliny bobowate drobnosiewne lub bobowate grubosiewne [2 m ²]	nie dotyczy	1	1 m ²

Na polu znajduje się staw z dzikim zakątkiem, rów i kilka drzew owocowych

Za spełniające normę międzyplony ścierniskowe lub ozime lub wsiewki lub rośliny bobowate bierze się pod uwagę:

1. Międzyplony ścierniskowe:

- a) utworzone przez wysiew co najmniej jednego gatunku roślin w okresie od dnia 1 lipca do dnia 20 sierpnia,
- b) utrzymywane co najmniej do dnia 15 października. Jednak w przypadku, kiedy rolnik w terminie 7 dni od dnia wysiewu, złoży oświadczenie, w którym wskazał ten dzień wysiewu – międzyplon powinien być utrzymany przez co najmniej 8 tygodni od dnia wysiewu. Oświadczenie składa się za pomocą systemu teleinformatycznego ARIMR (w sposób określony w przepisach ARIMR), albo do kierownika biura powiatowego ARIMR,
- c) uprawiane bez stosowania środków ochrony roślin od wysiewu przez okres ich utrzymywania określony w lit. b,
- d) nieutrzymywane jako uprawa w plonie głównym na tej samej działce rolnej w kolejnym roku po wysiewie, o którym mowa w lit. a;

2. Międzyplony ozime:

- a) utworzone przez wysiew co najmniej jednego gatunku roślin i tworzące okrywę roślinną co najmniej od dnia 1 listopada danego roku do dnia 15 lutego kolejnego roku, przy czym po dniu 15 listopada dopuszcza się mulczowanie tych międzyplonów,
- b) uprawiane bez stosowania środków ochrony roślin od wysiewu do dnia 15 lutego kolejnego roku,
- c) nieutrzymywane jako uprawa w plonie głównym na tej samej działce rolnej w kolejnym roku po wysiewie, o którym mowa lit. a;

3. Wsiewki w uprawę w plonie głównym:

- a) utrzymywane co najmniej do wysiewu kolejnej uprawy w plonie głównym lub co najmniej przez 8 tygodni od dnia zbioru uprawy w plonie głównym wskazanego w oświadczeniu, które rolnik złożył w terminie 7 dni od tego dnia za pomocą systemu teleinformatycznego ARIMR (w sposób określony w przepisach ARIMR), albo do kierownika biura powiatowego ARIMR,
- b) uprawiane bez stosowania środków ochrony roślin przez okres ich utrzymywania określony w lit. a;

4. Rośliny bobowate drobnonasienne lub bobowate grubonasienne, uprawiane bez stosowania środków ochrony roślin, z wyjątkiem:

Gatunki roślin bobowatych	
1. Kikorys (Cytisus) L.	16. Kikorys (Cytisus) L.
2. Kikorys (Cytisus) L.	17. Kikorys (Cytisus) L.
3. Kikorys (Cytisus) L.	18. Kikorys (Cytisus) L.
4. Kikorys (Cytisus) L.	19. Kikorys (Cytisus) L.
5. Kikorys (Cytisus) L.	20. Kikorys (Cytisus) L.
6. Kikorys (Cytisus) L.	21. Kikorys (Cytisus) L.
7. Kikorys (Cytisus) L.	22. Kikorys (Cytisus) L.
8. Kikorys (Cytisus) L.	23. Kikorys (Cytisus) L.
9. Kikorys (Cytisus) L.	24. Kikorys (Cytisus) L.
10. Kikorys (Cytisus) L.	25. Kikorys (Cytisus) L.
11. Kikorys (Cytisus) L.	26. Kikorys (Cytisus) L.
12. Kikorys (Cytisus) L.	27. Kikorys (Cytisus) L.
13. Kikorys (Cytisus) L.	28. Kikorys (Cytisus) L.
14. Kikorys (Cytisus) L.	29. Kikorys (Cytisus) L.
15. Kikorys (Cytisus) L.	30. Kikorys (Cytisus) L.

Zasady traktowania obszarów z międzyplonami i wsiewkami

Jednocześnie na tej samej powierzchni:

- międzyplony ozime lub międzyplony ścierniskowe lub wsiewki mogą być uznane na potrzeby normy GAEC 6 lub GAEC 7, lub GAEC 8,
- międzyplony ozime lub wsiewki realizujące normy GAEC 6 lub GAEC 7, lub GAEC 8 mogą być uznane na potrzeby ekoschematu Rolnictwo węgłowe i zarządzanie składnikami odżywczymi praktyki Międzyplony ozime lub wsiewki śródplonowe,
- międzyplony ozime realizujące Pakiet 1. Rolnictwo zrównoważone lub Pakiet 2. Ochrona gleb i wód, Wariantu 2.1. Międzyplony w ramach PRSK PROW 2014-2020 mogą być uznane na potrzeby normy GAEC 6 lub GAEC 7, lub GAEC 8, **pod warunkiem**, że wymogi odpowiednio danej normy, praktyki ekoschematu i danego pakietu są spełnione.

Norma GAEC 9:

Zakaz przekształcania lub zaorowywania TUZ wyznaczonych jako wrażliwe pod względem środowiskowym (cennych) na obszarach Natura 2000

Nie przekształca się i nie zaoruje trwałych użytków zielonych (TUZ) wyznaczonych jako cenne w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 10 marca 2023 r. w sprawie trwałych użytków zielonych wrażliwych pod względem środowiskowym (Dz.U. poz. 488), a także obszarów ponownie przekształconych w TUZ cenny.

Rolnik, który wbrew zakazowi przekształcił lub zaorał TUZ cenne, jest obowiązany do ponownego przekształcenia tego obszaru w TUZ nie później niż do dnia 31 maja następnego roku, ale nie później niż do dnia złożenia wniosku.

**Wymogi podstawowe
w zakresie zarządzania - SMR**

SMR 1:

Ramowa Dyrektywa Wodna - wymogi dotyczące kontroli pozwoleń

Rolnicy zobowiązani są do uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na:
– usługę wodną obejmującą pobór wód powierzchniowych lub wód podziemnych do nawadniania gruntów lub upraw, a także na potrzeby działalności rolniczej, w ilości średniorocznie większej niż 5 metrów sześciennych na dobę;
– rolnicze wykorzystanie ścieków, jeżeli ich łączna ilość jest większa niż 5 metrów sześciennych na dobę.

49

SMR 2:

Dyrektywa Azotanowa - ochrona wód przed zanieczyszczeniami spowodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego

Program działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu:

- ograniczenie rolniczego wykorzystania nawozów;
- dawki stosowania nawozów azotowych;
- terminy stosowania;
- odległości stosowania nawozów azotowych;
- przechowywanie nawozów naturalnych;
- obliczenia obrotu stada.

50

SMR 2:

Dyrektywa Azotanowa - ochrona wód przed zanieczyszczeniami spowodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego

ZMIANY W PROGRAMIE AZOTANOWYM:

W Dzienniku Ustaw 7 lutego 2023 r. zostało opublikowane rozporządzenie w sprawie tzw. programu azotanowego. Zmiany obejmują m.in. elastyczny termin wiosennego nawożenia czy sposób obliczania dawek nawozów azotowych.

W tym rozporządzeniu określono: możliwość zastosowania elastycznego terminu wiosennego nawożenia, zaktualizowane wskaźniki:

- możliwość zastosowania elastycznego terminu wiosennego nawożenia;
- aktualizację wskaźników produkcji nawozów naturalnych i zawartości w nich azotu;
- nowy sposób obliczania maksymalnych dawek nawozów azotowych;
- dodanie równoważników nawozowych dla ścieków i osadów ściekowych.

51

SMR 2:

Dyrektywa Azotanowa - ochrona wód przed zanieczyszczeniami spowodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego
Elastyczny termin wiosennego nawożenia

Odpowiednio dobrany termin stosowania nawozów zawierających azot jest istotnym czynnikiem wpływającym na plonotwórczość roślin. Ma to kluczowe znaczenie dla produkcji roślinnej, aby można było uzyskać wysokie plony, a jednocześnie nie dopuścić do strat w obrębie tego makroskładnika.

Nawożenie w nieodpowiednim terminie i nieodpowiedniej dawce jest nie tylko zagrożeniem dla środowiska, ale przede wszystkim zwiększa koszty, które ponosi rolnik.

Możliwość stosowania nawozów już w lutym

- Aktualizacja programu azotanowego wprowadza możliwość stosowania nawozów wcześniej, czyli w okresie od 1 do ostatniego dnia lutego, jeżeli nastąpi przejście średniej dobowej temperatury powietrza przez próg:
- 3 °C w przypadku roślin zasianych jesienią, upraw trwałych, upraw wieloletnich i trwałych użytków zielonych;
- 5 °C w przypadku pozostałych upraw.

Jako przejście przez próg danej temperatury należy wskazać termin, w którym:

- przez 5 dni następujących po sobie, każdego dnia średnia dobowa temperatura powietrza przekroczyła 3 °C lub
- w którym przez 5 dni następujących po sobie, każdego dnia średnia dobowa temperatura powietrza przekroczyła 5 °C/

SMR 2:

Dyrektywa Azotanowa - ochrona wód przed zanieczyszczeniami spowodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego

Wykaz powiatów

Wykaz powiatów, w których nastąpiło przejście średniej dobowej temperatury powietrza przez próg 3 °C i powiatów, w których nastąpiło przejście średniej dobowej temperatury powietrza przez próg 5 °C, będzie publikowany codziennie, od 1 do ostatniego dnia lutego, na stronie internetowej Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowego Instytutu Badawczego, pod adresem:

https://agrometeo.imgw.pl/kryterium_wczesniejszego_terminu_nawozenia.

Szacęły

Więcej informacji nt. interpretacji przepisów programu azotanowego można znaleźć w pyraniach i odpowiedziach przygotowanych przez wiodące w sprawie Ministerstwo Infrastruktury.

Są one dostępne pod adresem:

<https://www.gov.pl/web/infrastruktura/pytania-i-odpowiedzi-do-programu-azotanowego>.

53

SMR 3:

Ochrona dzikiego ptactwa

Natura 2000 – program sieci obszarów objętych ochroną przyrody na terytorium Unii Europejskiej

Sieć Natura 2000 tworzą trzy typy obszarów objętych specjalną ochroną: Specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO), Obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) – utworzone zostały celem ochrony terenów, szczególnie cennych przyrodniczo z uwagi na występujące i bytujące tam ptaki; Obszary mające znaczenie dla Wspólnoty.

Wymagania dla rolników, których gospodarstwa rolne lub ich części są położone na obszarze Natura 2000:

Przestrzega się wymogów obligatoryjnych wynikających z planów zadań ochronnych (PZO) lub planów ochrony (PO) w zakresie dotyczącym gatunków ptaków objętych ochroną.

Wymagania dla rolników, którzy realizują działania lub przedsięwzięcia, mogące znacząco lub znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000 lub na obszar Natura 2000:

Zabrania się podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000.

Wymagania dla rolników, na terenie całego kraju:

Przestrzega się m.in. zakazu niszczenia siedlisk i ostoi będących obszarem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub żerowania ptaków.

54

SMR 4:

Ochrona siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory

Podstawa prawna

Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U. L 206 z 22.7.1992, s. 7); art. 6 ust. 1 i 2.

Wymagania dla rolników, których gospodarstwa rolne lub ich części są położone na obszarze Natura 2000:

Przestrzega się wymogów obligatoryjnych wynikających z planów zadań ochronnych (PZO) lub planów ochrony (PO) w zakresie dotyczącym typów siedlisk przyrodniczych, gatunków zwierząt i roślin objętych ochroną*

*Gatunki objęte ochroną zostały wymienione w załączniku nr 1-3 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000.

55

SMR 5:

Bezpieczeństwo żywności i pasz

Rolników obowiązują m.in. wymogi mające na celu zapewnienie, że wprowadzana na rynek żywność jest bezpieczna dla ludzi, a pasza jest bezpieczna dla zwierząt.

Wymogi SMR 5 dotyczą m.in.:

- zasad przechowywania żywności i pasz,
- prowadzenia odpowiedniej dokumentacji dotyczącej m.in.: rodzaju i pochodzenia pasz, produktów leczniczych podawanych zwierzętom oraz stosowania środków ochrony roślin i preparatów biobójczych,
- w przypadku m.in. hodowli zwierząt i wytwarzania produktów podstawowych pochodzenia zwierzęcego - dotyczące zapobiegania występowaniu i rozprzestrzenianiu się chorób zakaźnych przenoszonych na ludzi wraz z żywnością pochodzenia zwierzęcego.

56

SMR 5:

Bezpieczeństwo żywności i pasz

Rolnikowi nie wolno:

- wprowadzać do obrotu jako żywność lub pasza,
- podawać zwierzętom, produktów pochodzenia roślinnego i zwierzęcego lub ich części spożywanych w stanie świeżym, przetworzonym i/lub wchodzących w skład żywności lub paszy, w których lub na powierzchni których mogą być obecne pozostałości pestycydów przekraczające największe dopuszczalne poziomy (NDP).

57

SMR 6:

Zdrowie zwierząt

Dotyczy wszystkich posiadaczy zwierząt, m.in.:

- dokumentacja leczenia zwierząt gospodarskich przechowywana jest przez utrzymującego zwierzęta przez 5 lat od daty dokonania ostatniego wpisu;
- zakaz stosowania i podawania zwierzętom gospodarskim, zwierzętom akwakultury oraz zwierzętom dzikim utrzymywanym jak zwierzęta gospodarskie związków o działaniu hormonalnym, tyreostatycznym i βagonistycznym
- zakaz posiadania i przechowywania w gospodarstwie produktów leczniczych weterynaryjnych zawierających substancje o działaniu beta-agonistycznym, które mogą być stosowane w celu przyspieszenia porodu oraz estradiol 17β lub jego estropodobne pochodne;
- zakaz podawania w postaci zastrzyków substancji mających działanie beta-agonistyczne, w celu przyspieszenia porodu u krów, zwierzętom hodowlanym, włącznie ze zwierzętami reprodukcyjnymi, które nie będą dalej wykorzystywane do celów rozplodowych;

58

SMR 7:

Zdrowotność roślin

Podstawa prawna

Art. 31 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1107/2009 z dnia 21 października 2009 r. dotyczące wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin i uchylające dyrektywę Rady 79/117/EWG i 91/414/EWG (Dz.U. L 309 z 24.11.2009, s. 1).

Rolnicy są zobowiązani do przestrzegania wymogów w obszarze zdrowia publicznego i zdrowia roślin, dotyczących w szczególności stosowania środków ochrony roślin:

- wyłącznie dopuszczonych do obrotu,
- zgodnie z etykietą,
- sprzętem sprawnym technicznie,
- przez osobę przeszkoloną.

Rolnik ma także obowiązek prowadzenia ewidencji zabiegów stosowania środków ochrony roślin.

59

SMR 8:

Zrównoważone stosowanie pestycydów

Podstawa prawna

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/128/WE z dnia 21 października 2009 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania na rzecz zrównoważonego stosowania pestycydów (Dz.U. L 309 z 24.11.2009, s. 71).

Na terenie całego kraju rolników obowiązują wymogi dotyczące zrównoważonego stosowania pestycydów.

Rolnik, który wykonuje zabieg z zastosowaniem środkiem ochrony roślin (śor) przeznaczonym do profesjonalnego stosowania:

- musi posiadać zaświadczenie odbycia szkolenia w zakresie stosowania śor w Polsce lub
- musi posiadać zaświadczenie odbycia szkolenia w zakresie doradztwa dotyczącego śor lub w zakresie integrowanej produkcji rolnej lub
- może mieć ukończone - nie wcześniej niż przed upływem 5 lat przed zastosowaniem śor - szkolenie wymagane dla użytkowników profesjonalnych w innym państwie członkowskim UE lub
- posiada uprawnienia uzyskane na podstawie art. 64 ust. 4, 5, 7 i 8 ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin (Dz.U. z 2023 r. poz. 340 z późn.zm.).

60

SMR 8:

Zrównoważone stosowanie pestycydów

- Dodatkowo rolnicy zobowiązani są m.in. do:
- używania sprzętu sprawnego technicznie i skalibrowanego do prawidłowego stosowania środków;
 - przechowywania i unieszkodliwiania środków w sposób zgodny z etykietą i bezpieczny;
 - postępowania z opakowaniami zgodnie z etykietą (opakowania nie mogą być używane ponownie);
 - sporządzania i użytkowania sporządzonej cieczy w sposób ograniczający ryzyko skażenia wód powierzchniowych i podziemnych oraz gruntu;
 - ograniczenia ryzyka skażenia wód powierzchniowych i podziemnych oraz zachowania odległości nie mniejszej niż 30 m od studni, ujęć wody oraz zbiorników i cieków wodnych – podczas przeprowadzania czyszczenia sprzętu do stosowania środków.

61

SMR 8:

Zrównoważone stosowanie pestycydów

- Na terenie parku narodowego lub rezerwatu przyrody, którego obszar pokrywa się z obszarem Natura 2000: **nie wolno stosować chemicznych i biologicznych środków** z wyłączeniem obszarów objętych ochroną krajobrazową w trakcie ich gospodarczego wykorzystania.
- Na obszarze Natura 2000: przestrzega się wymagań obligatoryjnych wynikających z PZO albo PO w zakresie dotyczącym stosowania środków.
- Na obszarach chronionych, które zostały wskazane w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, tj. obszarach:
- jednolitych części wód powierzchniowych przeznaczonych do poboru wody (na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi), na których ustanowiono strefy ochronne ujęć wody lub obszary ochronne zbiorników wód śródlądowych oraz
 - przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków (dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie),
- przestrzega się wymagań dotyczących stosowania środków ochrony roślin.

SMR 9:

Dobrostan cieląt

- Rolników obowiązują wymogi dotyczące ochrony cieląt do 6 miesiąca życia, które wynikają z dyrektywy dotyczącej ochrony cieląt. Wymogi te dotyczą m.in. Warunków utrzymania cieląt i wyposażenia pomieszczeń, w których utrzymywane są zwierzęta.
- Wymogi dobrostanu zwierząt:
- Wolne od głodu i pragnienia,
 - Wolne od dyskomfortu,
 - Wolne od bólu, urazów i chorób,
 - Wolne od strachu i stresu,
 - Zdolne do wyrażania normalnego behawioru.

<https://pexels.com/>

63

SMR 9:
Dobrostan cieląt

Cielęta do 8 tygodnia życia mogą być utrzymywane w budkach z wybiegiem, w kojach indywidualnych (szerokość koka powinna być co najmniej równa wysokości cielęcia w kłębie, zaś długość co najmniej równa jego całkowitej długości pomnożonej przez 1,1) lub zbiorowych. Począwszy od 8 tygodnia do 6 miesięcy w kojach zbiorowych (w gospodarstwach posiadających więcej niż 6 sztuk jednocześnie), ich minimalna powierzchnia przypadająca na 1 szt. powinna wynosić:

- przy masie ciała do 150 kg - 1,5 m²
- przy masie ciała od 150 do 220 kg - 1,7 m²,
- przy masie powyżej 220 kg - 1,8 m²

Wymagania dotyczące ochrony cieląt :

- minimum dwukrotne kontrolowanie pomieszczeń z cielętami i jednokrotne kontrolowanie cieląt utrzymywanych w systemie otwartym,
- zwierzęta chore mają mieć zapewnioną szczególną opiekę (udokumentowana opieka weterynaryjna),
- odpowiednia pasza dostosowana do gatunku, wieku, masy ciała i stanu fizjologicznego oraz stały dostęp do wody,
- odpowiedni mikroklimat, temperatura i oświetlenie,
- miejsce do leżenia dla cieląt ma być wygodne, czyste i odwodnione,

SMR 10:
Dobrostan świń

Rolników obowiązują wymogi dotyczące ochrony świń. Minimalne warunki ochrony świń uregulowane zostały oddzielną dyrektywą ustanawiającą minimalne normy ochrony świń. Wymogi te dotyczą m.in. warunków utrzymania świń i wyposażenia pomieszczeń, w których utrzymywane są zwierzęta.

Normy ochrony świń:

- systemy utrzymania świń, utrzymywać świnie w warunkach zapewniających im swobodę ruchu, a w szczególności możliwość kładzenia się, wstawania oraz leżenia
- wymogi dotyczące betonowych podłóg ażurowych;
- budynki, pomieszczenia, wyposażenie;
- czynniki mikroklimatyczne w pomieszczeniach dla świń;
- szczególne wymagania dotyczące utrzymania loch (dot. oproszenia, utrzymywania loch z prosiętami);
- żywienie świń: karmić świnie co najmniej raz dziennie, a jeżeli utrzymuje się świnie grupowo – zapewniać im dostęp do paszy w tym samym czasie,
- zapobieganie agresji, zapewnić świniom stały dostęp do materiałów i przedmiotów absorbujących ich uwagę,
- wykonywanie zabiegów na świniach;
- postępowanie z chorymi zwierzętami.

65

SMR 11:
Dobrostan zwierząt hodowlanych

Rolników obowiązują wymogi ochrony zwierząt hodowlanych dotyczące m.in. Opieki nad zwierzętami zdrowymi oraz chorymi, a także warunków i wyposażenia pomieszczeń, w których utrzymywane są zwierzęta.

Wymogi utrzymywania zwierząt:

- rolnik jest obowiązany doglądać zwierzęta gospodarskie co najmniej raz dziennie,
- pomieszczenia wyposażone w odpowiednie oświetlenie, mikroklimat, temperaturę i możliwość kontroli stada,
- zapewnienie zwierzętom warunków zapewniających im swobodę ruchu,
- a w szczególności możliwość kładzenia się, wstawania oraz leżenia,
- karmienie zwierząt gospodarskich paszą dostosowaną do ich gatunku, wieku, masy ciała i stanu fizjologicznego, zapewnienie stałego dostępu do wody,

Rolnik musi również przechowywać dokumentację weterynaryjną zwierząt gospodarskich oraz padłych zwierząt przez okres 3 lat.

66

Podsumowanie

**Rolniku Pamiętaj - Spełnienie Norm i Wymogów Warunkowości
Zależy od Ciebie!**

- W przypadku nieprzestrzegania norm i wymogów warunkowości konsekwencją jest odpowiednie zmniejszenie przyznawanych płatności;
- Poziom zmniejszenia zależy od rodzaju i skali naruszenia norm i wymogów, co do zasady wynosi 3%.

Jeśli masz problem z oceną skorzystaj z pomocy doradcy rolniczego WODR!

67

Dziękuję za uwagę

